

A villamos energia- és a földgázfogyasztók érdekképviseletéről

Hazánkban a villamos energia és a földgáz szolgáltatását a lakosság és a nem lakossági kisfogyasztók számára ma még monopol helyzetű szolgáltatók látják el. Így van ez annak ellenére, hogy az energiát túlnyomórészt magántulajdonban lévő áram- és gázszolgáltató társaságok szolgáltatják, és a jogi szabályozás újabb már a nem lakossági fogyasztók számára lehetővé teszi a szolgáltató szabad megválasztását. Még néhány év, és – elvileg – ez a lakosság számára is lehetséges lesz.

De hiába mondja a jogszabály, hogy a szolgáltató társaság és a fogyasztó egyenrangú ügyfelekként kötnek egymással szerződést az áram és a gáz vételezésére és szolgáltatására, ha a szolgáltató monopol-helyzetű multinacionális óriáscég, a fogyasztó pedig kispénzű magánszemély, aki műszaki, jogi és pénzügyi szempontból egyaránt laikus.

Akkor is így volt ez (akkor még inkább), amikor az energiaipar még teljes egészében állami tulajdonban volt, és a szolgáltató monopol helyzetét mindenki természetesnek tekintette. Már akkor megérlelődött a gondolat a nagyobb ipari és intézményi fogyasztók energiagazdálkodással foglalkozó szakemberei körében, hogy a valós piaci viszonyok hiányának ellensúlyozására a fogyasztóknak össze kell fogniuk. Csak összefogással lehet elérni, hogy minden fogyasztó tényleg egyenrangú partnere legyen a szolgáltatóknak, és a szerződéskötés ne csak formális aktus legyen. És a mi a legfontosabb: az árak reálisak legyenek. Lassan nyilvánvalóvá vált, hogy az energiafogyasztók valamilyen szervezeti formában való összefogása társadalmi szükségszerűség. Mert a fogyasztói jogok minden egyes fogyasztót megilletnek, de érvényesítésük és gyakorlásuk csak egy, mind a fogyasztók, mind a szolgáltatók, mind a kormányzat által elismert, erre hivatott szakmai testület által lehetséges.

Ilyen szakmai testület kíván lenni az 1992-ben **alakult Magyar Energiafogyasztók Szövetsége (a MESZ)**, és az azóta végzett munka alapján ilyenek ismerik el a szolgáltatók és az energetikai hatóságok (az Ipari és Közlekedési Minisztérium és a Magyar Energia Hivatal) is.

Alapszabályának 2. §-a szerint a **MESZ célja** „**A magyar energiafogyasztók érdekeinek képviselete, védelme és érvényesítése. A kis- és nagyfogyasztókat érintő, az energiagazdálkodással összefüggő törvények, rendeletek, szabályzatok kidolgozásánál, az árak és árrendszerek meghatározásánál a fogyasztói érdekek elfogadtatása, a szerződésekben a felek egyenjogúsága fölötti őröködés és a sérelmek igazságos orvoslása, szükség szerint egységes fogyasztói magatartás kialakítása**”.

Az utóbbi néhány évben a MESZ tevékenységét meghatározta, hogy a villamos energia piacának megnyitását előíró 2001. évi CX. törvény 2003. január 1-jén, a földgázellátásról (voltaképp a földgázpiac megnyitásáról) szóló

2003. évi XLII. törvény 2004. január 1-jén lépett hatályba. A fogyasztói szempontokat képviselő szakértőink részt vettek a törvények, a törvényekhez kapcsolódó kormányrendeletek, miniszteri rendeletek, szabályzatok, Energia Hivatal-i határozatok előkészítését végző munkabizottságok munkájában. Nagy részük van abban, hogy a jogszabályokban megjelennek a fogyasztói szempontok és érdekek is.

Napjaink aktuális témája a Magyar Köztársaság új energiapolitikai koncepciójának kidolgozása. Az erre irányuló tevékenységet a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium fogja össze. A GKM honlapján jelent meg „Az új energiapolitikai koncepció alapkérdései” című tanulmány. Megemlítünk néhány, a tanulmányban is felvetett kérdést, melyek kidolgozásában a MESZ is részt kíván venni:

A tanulmány minden különösebb indokolás nélkül evidenciaként kezeli, hogy az energiaárak nem tükrözik a tényleges költségeket, következésképp közeljövőben erőteljesen emelkedni fognak, illetve a hatósági energiaárakat a közeljövőben jelentősen emelni kell. A 2003. október hónapra keltezett tanulmány ezt nyilvánvalóan a 2002. évi statisztikákra, vagy statisztikai alátámasztás nélküli vélekedésekre alapozza, és nincs tekintettel arra, hogy 2003-ban, ill. 2004. elején drasztikus hatósági áremelések történtek. A tanulmányban említés sem történik – nyilván nem is vizsgálták – az energiaipari társaságok jövedelmezőségéről. Mi ma kétségbe vonjuk, hogy a jelenlegi árak sem fedezik a költségeket, de ezt nyilvánvalóan csak a jövedelmezőséget is bemutató költségfelülvizsgálattal lehet alátámasztani vagy cáfolni. Ma már mindaddig, amíg az áremelések utáni körülményeket elemző költség-felülvizsgálatok meg nem történnek, fel kell hagyni az árak elégtelenségének axióma-szerű emlegetésével, és az erre alapozott intézkedési tervekkel.

Hangsúlyozott egyetértéssel idézzük a tanulmányból az alábbi bekezdést:

„Hosszabb távon az állam számára az energiaszektorban is fontos feladatként jelentkezik az alapvető szolgáltatás tartalmának meghatározása és rendszerének ki-

munkálása. Egyértelműnek látszik ugyanis a fejlett világban, de az EU-ban méginkább, hogy bizonyos mennyiségű energiaszolgáltatás az alapvető állampolgári szolgáltatások közé sorolódik, amelyet az érintett államoknak – az általuk meghatározott tartalommal – akkor is szolgáltatniuk kell, ha a fogyasztó nem képes a valós költségeket megfizetni. Ebben a kategóriában a hatósági árak megtartása indokolt.”

Az is indokolt, hogy „az árrendszert függetleníteni kell a szociálpolitikától. A valóban rászorulóknak széles rétegének szociális védelmét állami forrásokból kell megoldani.” Ki kell mondania azonban azt az energiapolitikának, hogy az árrendszernek a szociálpolitikától való függetlenízése csak a valóban rászorulóknak állami forrásból való megsegítését követően valósítható meg. Addig pedig az árrendszert már most módosítani kell úgy, hogy a támogatás ne alanyi jogon, hanem a rászorultság elvén járjon. Az energiaár kompenzációját nem helyes nyaralók, úszómedencék és vadászkastélyok fűtéséhez és világításához folyósítani.

Ezek a kérdések az országgyűlési határozattal megerősítendő energiapolitikában nem mellőzhetők. Ami a bizonyos mennyiségű energiaszolgáltatásnak az alapvető állampolgári szolgáltatások közé sorolását illeti, azt nemcsak az energiapolitikában, hanem az alkotmányban is rögzíteni kell, ami azt jelenti, hogy az Országgyűlés energiapolitikai határozatát alkotmánymódosítási javaslatnak kell követnie.

Megemlítendő az energiapolitikai határozatban, hogy nyilvánosságot kell biztosítani az energetikai döntéseknek, de ki kell emelni, hogy nem elegendő a mostani előírások szerinti közmeghallgatás, mert ez azt jelenti, hogy pl. a Paksi Atomerőmű bővítéséhez csak Paks város lakosságának van joga hozzászólni, pedig ez országos, és nem paksi vonatkozású ügy.

Véleményünk szerint, ha az Országgyűlés új határozatot hoz a magyar energiapolitikáról, nem kerülheti el, hogy állást foglaljon az új termelői kapacitások mikéntjéről: szorgalmazza-e, vagy elutasítja az atomenergia és a vízenergia felhasználásának bővítését. Egyenesen ki kell mondani, hogy távlatosan hogyan látja a Magyar Országgyűlés a Paksi Atomerőmű és a bős-nagymarosi vízlépcső jövőjét. A termelő-kapacitások bővítéséről manapság elhangzó latolgatások általában említést sem tesznek az atom- és a vízenergiáról, és ezzel kimondatlanul állást is foglalnak ebben a kérdésben, és óhatatlanul a magyar gazdaságnak (nemcsak az energiaiparnak!) az orosz földgáztól való függőségét növelnék. Nem érzik sorskérdésnek az üvegház-hatású gázok termelésének, ill. kibocsátásának csökkentését, amire nagy valószínűséggel – a rövid távon eldöntendő erőművek élettartamán belül – nemzetközi jogilag is kikényszerítve leszünk.

Teljesen hiányzik a tanulmányból a távhőellátás témaköre. Az energiapolitikának legalább egy fejezetet ennek is kell szentelnie, és megoldásokat kell kínálnia mind a termelői, szolgáltatói, mind a fogyasztói oldalon jelentkező problémák megoldására. Foglalkozni kell azzal, amit ma mind a hatóság, mind a szolgáltatók a magukra hagyott laikus fogyasztói közösségek belügyének tekintenek, és nem foglalkoznak vele: a társasházak hőközpontjában megmért távhő-fogyasztás költségeinek lakásonkénti felosztásával. Erre nézve az állami iránymutatás nélkülözhetetlen.

– A Magyar Energiafogyasztók Szövetsége várja tagjai sorába azokat, akik részt kívánnak és részt tudnak venni az energiapolitika és az energiagazdálkodás aktuális problémáinak kidolgozásában.

Porpáczy Dezső
Magyar Energiafogyasztók
Szövetsége
alelnök

Cím: 1027 Budapest, Fő
utca 68.
Levélcím: 1372 Bp. Pf.:
433.
Telefonszám: 224-1478
Fax: 224-1478
E-mail:mesz@mtesz.hu